

Κοινωνικές τάξεις και κατανομή του οικιστικού χώρου

- Η πόλη αποτελεί προϊόν της κοινωνίας, τη γεωγραφική έκφραση μιας οικονομίας, ενός πολιτισμού, μιας πολιτικής πραγματικότητας. Η ερμηνεία της συγκρότησής της συναρτάται από αυτό το κοινωνικό σύνολο.
 - Οι παραδοσιακές θεωρίες αστικής ανάπτυξης εστιάζουν στη μορφολογία των πόλεων, και όχι στις διαδικασίες (‘μηχανισμούς’) που την προκαλούν.
 - Αυτό που διαφοροποιεί την πόλη δεν είναι οι εικόνες των κοινωνικών μεγεθών, αλλά οι μηχανισμοί κατανομής του οικιστικού χώρου.

Οικιστικός χώρος και μηχανισμοί κατανομής του

- Οικιστικός χώρος : κατοικία, υποδομή, χώρος των εμπορευμάτων, των αγαθών συλλογικής κατανάλωσης, των στοιχείων του φυσικού και του δομημένου περιβάλλοντος, του πολεοδομικού ιστού γενικότερα.
- Μηχανισμοί κατανομής : αγορά, κοινότητα, γραφειοκρατικοί μηχανισμοί (...) που προκαλούν μια πληθώρα διαφοροποιήσεων ανάμεσα στις οικιστικές ομάδες, τις γεωγραφικές διαρθρώσεις, τα επίπεδα πυκνοτήτων των συνοικιών...

Ο οικιστικός χώρος της 'εργατικής τάξης'

- Τα υψηλότερα εισοδηματικά στρώματα συνήθως επιλέγουν τον 'χώρο' εργασίας και κατοικίας τους, χωρίς σημαντικούς υλικούς περιορισμούς.
- Αντίθετα, ο οικιστικός χώρος των χαμηλότερων εισοδηματικών στρωμάτων :
 - αποκρυσταλλώνεται μέσα από πλήθος περιορισμών,
 - μεταβάλλεται σε συνάρτηση με τους σχηματισμούς ενός ευρύτερου πλαισίου,
 - χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερες επινοήσεις και συμπεριφορές γύρω από το ζήτημα της γης και της κατοικίας.

Η 'εργατική τάξη' αποτελεί το επίκεντρο για την κατανόηση της κοινωνιολογίας της πόλης.

Τρόπος παράγωγης και μηχανισμοί κατανομής του οικιστικού χώρου

Είναι πολύ διαδεδομένη η διττή διάκριση που αντιπαραβάλλει:

- τους κοινοτικούς, άτυπους και συναινετικούς μηχανισμούς κατανομής του οικιστικού χώρου στην προκαπιταλιστική πόλη, με
- τους αγοραίους και ανταγωνιστικούς μηχανισμούς κατανομής στην καπιταλιστική πόλη: ο χώρος κατανέμεται ανάλογα με τη δυνατότητα πληρωμής γαιοπροσόδου.

Ο οικιστικός χώρος κατά τη μετάβαση στον καπιταλισμό

- Η αξία της ιδιοκτησίας ήταν ανεξάρτητη από τη χωροθέτηση, αλλά η θέση στην πόλη υποδήλωνε διαβαθμίσεις κοινωνικού γοήτρου.
- Οι κατοικίες των ελίτ καταλάμβαναν θύλακες στο κέντρο της πόλης.
- Οι πληβείοι αποκλείονταν στην περιφέρεια, συχνά έξω από τα τείχη.
- Οι τεχνίτες και οι συντεχνίες, συναγωνίζονταν για την κατάληψη γης κατά μήκος των αξόνων διέλευσης του εμπορίου.

Φορέας κατανομής του οικιστικού χώρου δεν ήταν η αγορά, αλλά το κοινωνικό σύνολο, με τα κρατούντα έθιμα και πεποιθήσεις.

Πέρασμα στον καπιταλισμό. Μετασχηματισμός του γεωγραφικού μοντέλου

Η γη εμπορευματοποιήθηκε σταδιακά για να μετατραπεί από

A) αξία χρήσης (κοινοτικός τρόπος κατανομής του οικιστικού χώρου), σε

B) ανταλλακτική αξία (εκχρηματισμός της οικονομίας: Γη = αγαθό, εμπόρευμα).

«οι άνθρωποι πια δεν κατοικούσαν
αλλά κατείχαν»

Ανάλυση του αστικού χώρου

- Οι διαφορές ανάμεσα στις προκαπιταλιστικές και στις καπιταλιστικές πόλεις αντανακλούν ΚΑΙ τις διαφορές στους τρόπους παραγωγής.
- Η ποικιλομορφία των καπιταλιστικών πόλεων, όμως, υποδηλώνει τη διαφοροποίηση ανάμεσα σε κοινωνικούς σχηματισμούς με κυρίαρχο τον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής.

Η 'αγορά'

- Η 'αγορά', ως ο βασικός μηχανισμός κατανομής της γης και της κατοικίας στην καπιταλιστική πόλη, συντίθεται από πλήθος παραγόντων που προσδιορίζονται ανάλογα το βαθμό της οικονομικής ανάπτυξης, τα χαρακτηριστικά της κοινωνικής συγκρότησης...
 - Ανταγωνιστική αγορά, ελεγχόμενη αγορά...
 - μονοπωλιακή αγορά...
 - παρουσία ή απουσία ομάδων συμφερόντων...
 - κανονισμοί που ρυθμίζουν τις σχέσεις τους (κτηματολόγιο, νόμοι και περιορισμοί χρήσεων γης...)...
 - μορφή και ο βαθμός συγκέντρωσης ή κατακερματισμού της ιδιοκτησίας του οικιστικού χώρου.